

Birleşik Krallık Ayaklanmalara Karşı Koyma Doktrini Çerçevesinde İstihbarat

Birleşik Krallık Ayaklanmalara Karşı Koyma Doktrini Çerçevesinde İstihbarat[1]

Erol BURAL

1. GİRİŞ

Birleşik Krallık'ın çok sayıda ülkede ayaklanmalara karşı koyma harekâtı yürüttüğü değerlendirildiğinde, ayaklanmalara karşı koyma kapsamında yalnızca birkaç ülkenin Birleşik Krallık kadar büyük bir tecrübeye sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Charters, 2009, s.55). Bu çalışmada amaç; Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma stratejisi çerçevesinde istihbarat faaliyetlerine verdiği önemi incelemektir. Çalışmada öncelikle Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma doktrini genel çerçevede ortaya konulacak, ardından örnek olay incelemesi kapsamında; Birleşik Krallık tarafından Malaya, Kenya ve Kuzey İrlanda'da gerçekleştirdiği operasyonlarda istihbarat faaliyetlerinin ne şekilde yürütüldüğü üzerinde durulacaktır.

2. BİRLEŞİK KRALLIK'IN AYAKLANMALARA KARŞI KOYMA DOKTRİNİ

Ayaklanma kavramı; "terörizm ve gerilla taktiklerinin politik ve ideolojik hedefler doğrultusunda halkın da katılımıyla yöneltilmesi" şeklinde tanımlanabilir. Ayaklanmalar, uzun süreli olmaları, asimetrik şiddet kullanmaları, yapısı gereği belirsiz olması, karmaşık coğrafi özelliklere sahip bölgelerde gerçekleşmeleri, psikolojik savaş unsurlarını içermesi, halkın desteğinin şart olması, politik hedefleri gerçekleştirmek adına yasal ve yasa dışı araçların kullanılması gibi özelliklere sahiptir (Demir, 2017, ss.11-13).

"Ayaklanmalara karşı koyma; konvansiyonel kapasiteye sahip silahlı kuvvetlere göre daha güçsüz olan gerilla veya ayaklanmacılar gibi silahlı çatışmalara taraf örgütlenmelere karşı yürütülen asimetrik bir silahlı çatışma biçimi" olarak ifade edilebilir (Reis, 2011, s.250).

Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetlerine ait, "Kara Harekâtı" isimli talimnamede ayaklanmalara karşı koyma; "bir ayaklanmayı bertaraf etmek ve ayaklanmanın sebebi olan temel sorunları ele almak için yürütülen kapsamlı, sivil ve askeri gayretler bütünü" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu harekât nevi, bir hükümetin ayaklanmayı bertaraf etmek için aldığı askeri, paramiliter, siyasi, ekonomik, psikolojik ve sivil faaliyetleri kapsar. Bu yaklaşım; ayaklanmacıları etkisiz hale getirmek, yakalamak, marjinalleştirmek veya uzlaşmak seçeneklerini içine alırken, şiddet düzeyinin kontrol edilmesini, halkın güvenliğinin sağlanmasını kapsayan nispeten düşük yoğunluklu çatışma ile karakterize edilir (UK Land Warfare Development Centre, 2017, s.157).

Doktrin ise; "askeri örgütlerde nasıl savaşılacağıyla ilgili kurumsallaşmış prensiplerden oluşur. Bu kapsamda doktrinin temel görevlerinden biri, savaşın doğasında olan belirsizliği azaltmak maksadıyla öncelikleri belirleme ve çabaların yöneltilmesidir. Başka bir görevi, askeri liderlerin nasıl savaşacaklarına yönelik kullanılır bir rehber oluşturmaya çalışır" (Demir, 2016, s.113).

"Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma yaklaşımının dört kişinin eserleri tarafından geliştirildiği iddia edilebilir: Charles Callwell, Small Wars; Charles Gwynn, Imperial Policing; Robert Thompson, Defeating Communist Insurgency; Frank Kitson, Low Intensity Operations ve Bunch of Five. Bu yaklaşıma genel olarak bakıldığında kolluk tedbirlerinin ve askeri tedbirlerin kombinasyonunun etkin olduğu dikkat çekmektedir. Bunlardan ilk çalışmada Albay Callwell düzenli orduların ayaklanmalara karşı koymada karşılaştığı problemleri zayıf istihbarat, operasyonel sanat ve taktiklerde yetersizlik, iletişim ve lojistik sorunları olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşımda genel olarak askeri birliklerin kullanılması ile ilgili hususlar üzerinde durulduğu görülmektedir. Gwynn ise devletlerin kuvvet kullanma becerisine sahip olduklarını göstermezlerse, bunun onların zayıflığı gibi algılanacağını ve halkın ayaklanmacıların yanına geçmesine sebep olacağını iddia eder. Fakat güç kullanımında aşırıya kaçmanın, halkın devletten kopmasına, ayaklanmacı grubun ya da ona destek olanların sayısının artmasına, halkın hoşnutsuzluğuna ve kızgınlığına neden olacağı vurgulanır. Thompson ise ayaklanmalara karşı koymanın sosyal, ekonomik, idari, polisiye ve askeri çabaları dengeleyen politik bir cevap olduğunu vurgular. Thompson yaklaşımını; temizleme, elde tutma, halkı koruma ve devleti inşa etme, halkı kazanma ve tedbirleri kaldırma şeklinde formüle etmektedir. Frank Kitson ise savaşın ancak halkın aklında kazanılabileceğini ve kuvvet kullanmanın faydadan çok zararı olacağını iddia eder. Kitson istihbarata oldukça önem verir ve geleneksel asker mantığının istihbarat toplamada yetersiz kalacağını vurgular" (Demir, 2017, ss.106-108).

Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma operasyonlarının yoğunlukla, II'nci Dünya Savaşı sonrasında "dekolonizasyon veya anti kolonizasyon" olarak adlandırılan döneme rastladığı söylenebilir. 1945'ten sonra ayaklanmacıların milliyetçi söylemlerle ve o dönemin modern silahlarıyla donatılmış kuvvetlerle hareket ettiği, II'nci Dünya Savaşı öncesi meydana gelen sömürgecilik faaliyetlerine karşı faaliyete geçtikleri söylenebilir. Bu dönem özellikle Birleşik Krallık'ın konvansiyonel olmayan savaşların nasıl kazanılabileceğine ve aynı zamanda da ayaklanmalara karşı koyma faaliyetlerinin anlaşılmasını sağlayacak çok sayıda örneği de içerisinde barındırmıştır (Reis, 2011, ss. 246-250).

Başka bir çalışmada Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma doktrininin, kalpleri ve zihinleri kazanmak stratejisi çerçevesinde, ayaklanmacılar ve onları destekleyen halka karşı minimum seviyede kuvvet kullanımına ağırlık verdiği belirtilmektedir. Aynı çalışmada Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetlerinin ayaklanmalara karşı koyma harekâtında hukukun üstünlüğü prensibine bağlı kaldığı, insan hakları ihlallerinden kaçındığı iddia edilmektedir (Hughes, 2012,s.580).

Bulloch (1996) Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma doktrinini incelediği çalışmasında; İngiliz Ordusunun ayaklanmalara karşı koyma harekâtına sadece fiziki açıdan değil aynı zamanda psikolojik açıdan da yaklaşan tüm seviyelerde uygulanabilir ve süreklilik arz eden bir doktrin benimsediğini, toplum ve halkın düşüncelerine odaklanıldığını, sürpriz; tempo; eşgüdüm; iradenin kırılması gibi faktörlerin siyasi yenilgiyi hazırlayan unsurlar olarak kullanıldığını, Birleşik Krallık doktrininin savaş uğruna savaşmayı kabul etmekten kaçınan, uygun yapıda kuvvetin uygun zamanda kullanılarak hükümetin başarısı için uygun koşullar yaratmayı amaçlayan bir temele oturduğunu ifade etmektedir.

Birleşik Krallık ayaklanmalara karşı koyma doktrininin incelenmesi neticesinde, doktrinin temel olarak halkın korunması, halkın kalplerinin ve zihinlerinin kazanılması, minimum seviyede uygun

askeri kuvvetin kullanılması ve istihbarata ağırlık verilmesi çerçevesinde oluşturulduğu ifade edilebilir.

3. BİRLEŞİK KRALLIK'IN AYAKLANMALARA KARŞI KOYMA DOKTRİNİ ÇERÇEVESİNDE İSTİHBARAT FAALİYETLERİ (ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ)

Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere Birleşik Krallık, özellikle II'nci Dünya Savaşı sonrasında; Filistin, Mısır, Aden, Malaya, Kenya, İrlanda, Kıbrıs, Irak ve Afganistan gibi çok sayıda ülkede ayaklanmalara karşı koyma operasyonları icra etmiştir. Bu bölümde; çalışma konusunun daraltılabilmesi maksadıyla Birleşik Krallık'ın Malaya, Kenya ve İrlanda'da yürüttüğü ayaklanmalara karşı koyma operasyonları ve özelinde bu harekâttaki istihbarat gayretleri incelenecektir.

3.1. Malaya Örneği

Birleşik Krallık tarafından yürütülen ayaklanmalara karşı koyma harekâtı arasında en çarpıcı olanlardan birisi 1948-1960 yılları arasındaki Malaya ayaklanmasıdır. Olaylar Britanya'nın sömürge yönetimine son vermek amacıyla çıkmış, Malaya'nın 1975'de bağımsızlığını elde etmesinden sonra ise Malaya hükümetine yönelmiştir. Malaya'da ayaklanmalar başladığında Birleşik Krallık hükümetinin buna karşı çok da hazırlıklı olduğu söylenemez. Yaşanan en önemli sorunlar arasında stratejik yönlendirme ve istihbarat konusunda yaşanan zafiyetler gelmektedir. Stratejik açıdan harekâtın sivil ve askeri yönlerini koordine eden makamlar arasında koordine problemleri istihbarat gayretlerinin etkin olarak kullanılamamasına neden olmuştur. Müteakiben ayaklanmalara karşı koyma stratejisinde yapılan düzenlemelerle istihbarat konusuna özel ilgi gösterilmeye başlanmıştır (Demir, 2017, ss.109-110).

İngiliz Ordusunun Filistin'de yürüttüğü ayaklanmalara karşı koyma harekâtında elde ettiği tecrübelerini Malaya'da hayata geçirmeye çalıştığını söylemek yanlış olmayacaktır. İngiliz Ordusu tarafından 1949 yılında yayımlanan iç güvenlik el kitabı bu tecrübenin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Söz konusu el kitabında zamanında ve doğru elde edilmiş istihbaratın ayaklanmalara karşı koyma harekâtındaki önemine ve bütün kaynaklardan (all source) elde edilecek istihbarata ihtiyaç duyulduğuna, askeri birlik komutanlarının komutayı devraldıklarında yapmaları gereken ilk işin istihbarat sistemini incelemek olması gerektiği ifade edilmektedir. El kitabı ayrıca istihbarat toplantılarıyla sağlanacak asker-polis iş birliğine ve iki birim arasında karşılıklı güven ihtiyacına değinmiştir. İngiliz istihbaratı perspektifinden bakıldığında, Malaya harekâtının başlangıç safhası hiç de istenildiği gibi yürümemiştir. Birleşik Krallık Uzak Doğu Güvenlik İstihbaratı (Security Intelligence Far East-SIFE) ile Malaya Güvenlik Servisinin (Malayan Security Service-MSS) kendi aralarında bir mücadeleye tutuştukları bir dönemde, Haziran 1948'de ayaklanma patla verdiğinde bu kurumlar büyük bir sürpriz yaşamışlardır. Örnek olarak, MSS'nin yöneticisi John Dalley, ayaklanma başlamadan iki gün önce durumun değişken ve tehlikeli olduğunu ancak Malaya iç güvenliği için acil bir tehdit durumunun söz konusu olmadığını belirtmiştir (Charters, 2009, ss.59-60). MSS ayaklanma öncesi yönetimi ikaz edememiş, Mayıs 1948'de MCP siyasal çizgiden ayrılarak devrimci bir savaşa yönelmiş, istihbarat eksikliği MCP'nin faaliyetlerini önlemede başarısız olmuş, bu başarısızlık acil durum ilan edildikten sonra da devam etmiştir (Hack, 1999, s.127).

Birleşik Krallık, ayaklanmanın başlangıç safhasında, henüz Malaya Komünist Partisine (Malayan Communist Party - MCP) halk desteği sınırlı iken inisiyatifi ele alamamıştır. MCP tarafında yönlendirilen Malaya Ulusal Kurtuluş Ordusu (Malayan Races Liberation Army - MRLA) % 90-95 oranında Çin kökenli göçmenlerden meydana gelen bir örgüt iken Çin kökenliler 1950'lerd 5-6 milyonluk Malaya toplumunun % 40'ını teşkil etmekte idi. Malaylar ise Komünizmi ekonomik ve siyasal bir tehdit olarak algılamaktaydı. Birleşik Krallık'ın başlangıçtaki karşı mücadelesi, 1948-49 yılları arasında terörle mücadele çizgisinde yürütülmüştü. Bu dönemde büyük çaplı askeri birliklerle operasyonlar düzenlenmiş, yargılama olmaksızın tutuklamalar yapılmış, evler yakılmıştır. Bu durumdan yararlanan MRLA örgüt üyesi sayısını artırmış, Birleşik Krallık ise 1950'lerde asker sayısını 40.000'e yükseltmek zorunda kalmıştır (Hack, 1999, s.125).

İlk şoktan ve düşman hakkında çok az şey bilindiğinin anlaşılmasının ardından Malaya yönetimi istihbarat teşkilatını şaşırtıcı bir hızla yeniden şekillendirmeye başlamıştır. Bu kapsamda ilk olarak, Güneydoğu Asya Komiseri Malcolm Macdonald tarafından Temmuz 1948'de Birleşik İstihbarat Karargahı (Combined Intelligence Staff - CIS) kurulmuştur. CIS yapısı; MSS, polis ve aske istihbaratı birleştirerek, her bir birimin Yerel Güvenlik Komitesi'ne (Local Security Committee) rapor vermesi gerektiğini kurala bağlamıştır. Kasım 1948'de, MI5 ve SIFE başkanlarının tavsiyesi üzerine, Polis Özel Birimi (Special Branch) görevini tam olarak yerine getiremeyen MSS'nin yerini almıştır. Tüm tedbirlere rağmen istihbarat, sadece asker ve polisteki zayıflıklar nedeniyle değil, aynı zamanda kurumlar arası rekabet nedeniyle de yavaş bir ilerleme göstermiştir.

1950 yıllının sonlarında Malaya harekâtını yöneten Korgeneral Sir Harold Briggs; "ne yazık ki istihbarat teşkilatımız yetersiz kalmakta ve bizim aşil topuğumuzdur" diyerek istihbarat servisinin yetersizliğini ortaya koymuştur. Malaya'da ayaklanmalara karşı koyma harekâtının yapısını ve yönünü değiştiren esas uygulama "Briggs Planı" olmuştur (Charters, 2009, ss.59-60).

1951'lerin sonuna kadar Briggs planı kapsamında sistematik bir biçimde gecekondularda yaşayanların %80'i yeni teşkil edilen köylere taşınmıştır. Başlangıçta, 1951'in ortalarında Briggs planı ayaklanmacıları en güçlü haline getirmiştir. Bu dönemde MCP yerinden etme planına karşı çıkmış, ayaklanmacılara destek verenler ise ormanlık alanlara yerleşmişlerdir. 1951'in sonlarında olaylar en üst seviyeye yükselmiş, Ekim 1951'de İngiliz Yüksek Komiseri Sir Henry Gurney öldürülmüş, Birleşik Krallık'ın kayıpları en üst seviyeye çıkmıştır (Hack, 1999, ss.125-126).

Bu planla birlikte Briggs, İstihbarat Danışma Komitesini ve İstihbarat Direktörlüğünü (Director of Intelligence - DoI) teşkil etmiştir. Sivil, polis, ordu ve hava kuvvetleri personelinin birlikte görev yaptığı Birleşik İstihbarat Karargâhı – CIS, bu tarihten itibaren İstihbarat Direktörlüğü altında göreve devam etmiş, istihbaratı koordine etmiş, Harekât Komitesi Direktörüne (Director o Operations Committee) tavsiyelerde bulunmuştur (Charters, 2009, ss.59-60).

1950-51 yılları arasında istihbarat koordinasyonu gelişme gösterse de polis güçlerinin telsiz gibi temel eksiklikleri istenilen gelişimi engellemiştir. 1950 yılının Nisan ayında Briggs istihbarat faaliyetlerini halen "Aşilin Topuğu" olarak nitelerken, teşkilatın halen önemli bilgileri hızlı bir şekilde dağıtamadığından şikâyet etmekteydi. İstihbarat Danışma Komitesi bu eksikliği gidermek için 1950 Mayıs'ında kurulmuş, komite sayesinde harekâta dâhil olan birimlerin fikir üretmesi ve bilgi paylaşımı yapması hedeflenmiştir. Yeni düzenlemelerle İstihbarat Direktörü olarak atanan Sir William Jenkin Kriminal Soruşturma Bölümünün (Criminal Investigation Department-CID) üzerinde icra yetkisi elde etmiş, ancak yetkileri sınırlı seviyede kalmıştır. Jenkin'e verilen yetkiler çerçevesinde Polis Komiserine karşı sorumlu tutulmuş, yalnızca polis ve silahsız görev yapan istihbarat birimlerine koordine yetkisi verilmiştir. Bu durum Polis Komiseri Albay Gray ile Jenkin arasında sürtüşmelere neden olmuş, Jenkin 1951 Ekim ayında istifa etmiştir (Hack, 1999, ss.128-129).

Briggs'den sonra görevi devralan General Sir Gerald Templer 1952'de Yüksek Komiserlik ve Harekât Direktörlüğü görevini birlikte yürütmeye başladığında istihbarat kalitesi ve akışı önemli ölçüde gelişme göstermiştir. Harekât istihbaratının Özel Birim sayesinde başarıya ulaşacağını ifade eden Templer'ın İstihbarat Direktörlüğü görevini üstlenen Jack Morton, Direktörlüğü Kriminal Soruşturma Bölümünden ayırarak, Direktörlüğün sadece ayaklanmalara karşı koyma istihbaratına odaklanmasını sağlamıştır. İngiliz Ordusu Özel Birim'e 30 istihbarat uzmanını, elde edilen temas istihbaratını (contact intelligence) doğrudan askeri birliklere aktarmak üzere görevlendirmiştir. Yeni düzenlemeler Özel Birim'in temel görevleri olan; ayaklanmacı örgüte sızma, aldatma ve manipülasyon faaliyetlerine yoğunlaşmasını sağlamıştır. Özel Birim ayrıca teslim olan gerillaları acil harekât istihbaratı kapsamında oldukça değerli kaynaklar olarak görmeye başlamıştır. Bölgede görevli askeri birlikler bu kapsamda edindikleri istihbarata istinaden ayaklanmacıların üslerine devriye, pusu, baskınlar düzenlemek üzere hazır bulundurulduklar. Ayrıca tabur ve tugay seviyesinde istihbarat birimlerine polis takviyesi yapılarak bu tür operasyonların icrası daha da kolay hale getirilmiştir. Malaya'da yürütülen ayaklanmalara karşı koyma harekâtından sonra tek bir direktör çatısı altında toplanmış, bütüncül bir istihbarat gayreti çerçevesinde işleyen Özel Birim uygulaması, ordu ayaklanmalara karşı koyma doktrininin temel taşı haline gelmiştir (Charters, 2009, ss.59-60).

Birleşik Krallık'ın Malaya'da icra ettiği ayaklanmalara karşı koyma harekâtında uyguladığı istihbarat faaliyetlerinden; personel ve malzeme-teçhizat eksikliklerinin önemli olduğu, istihbarat gayretlerinin tek elden yönetilmesinin başarıyı artırdığı, çeşitli birimler arasında istihbarat koordinasyonunun sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmak mümkün görülmektedir.

3.2. Kenya Örneği

Başlangıç dönemi hemen hemen Malaya ile aynı yıllara denk gelen Birleşik Krallık sömürge yönetimine karşı Kenya'da başlayan ayaklanmalar ve bu ayaklanmaya karşı alınan tedbirler de en az Malaya örneği kadar incelenmeyi hak etmektedir. 1952-1956 yılları arasında Kenya'da baş gösteren ayaklanmanın en önemli aktörlerinden Mau Mau; çoğunluğu Kikuyu kabilesi üyelerinden meydana gelen, Embu ve Mem kabileleri ile yakın ilişkileri olan, yaklaşık bir milyon kişiyi kapsayan bir örgüt olarak bilinmektedir. Mau Mau'ya halk tarafından verilen desteğin en basit anlamıyla; Kikuyu kabilesinin gerçek ve uydurma göreli yoksunluk şikâyetlerine, özelinde ise toprakların yabancılara devrine dayanmaktadır. Ilımlı Kikuyu siyasileri sorunu siyaset yoluyla çözemediğinden inisiyatif Avrupalıların Kenya'dan çıkarılmasını savunan radikal gençlere geçmiştir.

Mau Mau örgüt yapısı askeri ve pasif kanat olmak üzere iki temel yapıdan oluşmaktadır. Askeri kanat ormanlık alanlarda silahlı mücadeleyi yürütürken, pasif kanadın ise Nairobi ve Kikuyu bölgesinde barınan silahsız kişilerden oluşan yapısıyla mali kaynak temini, yiyecek, silah ve eleman temini, lojistiğin sağlanması gibi milis görevlerini sürdürdüğü bilinmektedir.

Ayaklanmanın şiddeti 1953 yılında artış gösterdiğinde, Mau Mau askeri kanadının Aberdara Dağlarındaki ve Kenya Dağı etrafındaki ormanlık alanlarda, Nairobi ve Kiambu alanlarında olmak üzere üç temel bölgede faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca Mau Mau askeri kanadının yaklaşık 10-12,000 kişiden oluştuğu, ayaklanma döneminde ise bu sayının 20-25,000'e kadar çıktığı kaydedilmektedir. Resmi rakamlara göre ayaklanma süreci boyunca 11,503 Mau Mau üyesi öldürülmüş, 2,585'i yakalanmış, 2,714'ü ise teslim olmuştur. Güvenlik güçlerinin kaybı ise 63 Avrupalı, 3 Asyalı ve 524 Afrikalı olmak üzere toplam 590 kişidir.

Mau Mau ayaklanması beş safhada incelenebilir. Birinci safha 1950-52 yılları arasındaki ayaklanma öncesi dönemdir. Bu safhada Mau Mau hareketinin radikalleştiği, silah ve mühimmat hırsızlığı yapıldığı, örgütle ilgili istihbaratın eksik olduğu, Kenya polis teşkilatının Kikuyu bölgesinde varlık göstermediği, Özel Birim faaliyetlerinin Nairobi ile sınırlı kaldığı, sömürge hükümetinin özellikle de Valinin Mau Mau tehdidini önemsemediği görülmektedir. Bu safhada ayrıca, hükümete sadık Kikuyu mensuplarının sindirilmesi, kundaklama eylemlerinin artması üzerine yeni atanan Vali Sir Evelyn Baring tarafından 1952 yılında "Olağanüstü Hal" ilan edilmiş ve askeri yardım talep edilmiştir.

Ekim 1952 ile Mart 1953 arasındaki dönemi kapsayan Mau Mau ayaklanmasının ikinci döneminde; örgütün yalnız kalmış Avrupalı çiftçilere, Kikuyu şeflerine ve kabilenin bazı kişilerine yönelik nadir eylemler düzenlediği görülmektedir. Bu dönemde Özel Birimin polis güçlerinin hızla büyüdüğü, askeri birliklerin genellikle savunmada kaldığı, zaman zaman Kikuyu bölgesine operasyon düzenlediği, cezalandırıcı yöntemlerin uygulanması neticesinde çok sayıda Kikuyu üyesinin Mau Mau'yu desteklemeye başladığı, bunların birkaç bininin ise ormanlık alanlara giderek ayaklanmacılara katıldığı görülmektedir.

Mart 1953 ile Aralık 1953 arasındaki üçüncü dönemde; Mau Mau tarafından birkaç yüz kişiyle büyük çaplı saldırılar düzenlenmiş, hükümetin güvenliği tehdit edilmiş, hükümet tarafından ayaklanmalara karşı koyma faaliyetlerini koordine etmek üzere Olağanüstü Hal Komitesi teşkil edilmiş, Doğu Afrika Komutanlığı ayrı bir komutanlık olarak yeniden düzenlenmiş ve komuta bir orgenerale verilmiş, takviye askeri kuvvetler bölgeye getirilmiş, Birleşik Krallık Hava Kuvvetleri ormanlık alanlara hava harekâtı başlatmış, sınırlı miktardaki istihbarat ile büyük çaplı bir süpürme harekâtına başlanmıştır.

Mau Mau ayaklanmasının dördüncü safhası Ocak-Aralık 1954 dönemini kapsamaktadır. Bu safhada hükümet inisiyatifi ele geçirmiş, "Çinli General" (General China) olarak bilinen ayaklanmacı liderinin yakalanması istihbaratı artırmış, hükümetin aldığı tedbirler neticesinde Nairobi'deki eylemler azalmış ve Kikuyu bölgesine yönelmiş, Mau Mau askeri kanadı ormanlık alana doğru süpürülmüştür. Aynı safhada Nisan ve mayıs aylarında yürütülen "Örs Harekâtı" ile Nairobi kuşatılmış ve ayrıntılı bir şekilde aranmış, çok sayıda Mau Mau üyesi ve milisi yakalanmış, yakalanan kişilerden büyük miktarda istihbarat elde edilmiştir. Nisan 1954'de istihbarat birimleri artan miktarda eylem istihbaratı üretmeye başlamış, bu yılın sonunda Kikuyu bölgesindeki Mau Mau örgütü büyük oranda etkisiz hale getirilmiştir.

Mau Mau ayaklanmasının beşinci ve son safhası Ocak 1955 ile Ekim 1956 arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu safhada; Aberdares ve Kenya Dağları bölgesindeki ormanlık alanda geride kalan Mau Mau mensupları etkisiz hale getirilmiş, güvenliğin pekiştirilmesi neticesinde Kikuyu bölgesindeki güvenlik polise devredilmiş, bu sayede askeri birlikler ormanlık alanlara yoğunlaşmış, Özel Birim ise kitlesel şekilde teslim olmaları için görüşmeler başlatmış, kalan örgüt üyelerini etkisiz hale getirmek için eski Mau Mau mensuplarından bir birim teşkil edilmiştir. Son safhada ayrıca, Dedan Kimathi isimli örgüt lideri yakalanmış, olağanüstü hâl dönemi Ocak 1960'da resmi olarak sona ermiştir.

3.2.1. Kenya Harekâtında İstihbarat Faaliyetleri

Çoğu sömürgelerde olduğu gibi 1952'de Kenya'da meydana gelen ayaklanmada da istihbarat birimleri hazırlıksız yakalanmıştır. Olağan üstü hal ilan edildiğinde Kenya Polisi Özel Biriminde sadece üç Avrupalı, bir Asyalı ve birkaç Afrikalının görev yaptığı bilinmektedir. 1945 yılında istihbarat zafiyetlerini gidermek üzere resmi toplantılar düzenlenmiş, Özel Birim için ilave bütçe talep edilmiş ancak bu bütçe tahsis edilmediğinden Özel Birimin istihbarat toplama kabiliyeti yerel polis ve devlet görevlilerinden elde edilenlerle sınırlı kalmıştır.

1950 yılında, iç güvenlikle ilgili değerlendirmeler yapmak ve tavsiyelerde bulunmak üzere İç Güvenlik Çalışma Komitesi (Internal Security Working Committee – ISWQ) kurulmuş, Komite ilk raporunu bir yıl sonra hazırlayabilmiş, Mau Mau tehdidine yönelik yüzeysel bir bulguyu tespit edebilmiş, Komite altı ayda bir toplanması gerekirken personel değişimi nedeniyle 1952 yılında ancak toplanabilmiş, özünde başarısız olmuştur.

1944-1952 yılları arasında Valilik görevini yürüten Sir Philip Mitchell, emeklilik dönemine yakın bir zamanda Kikuyu bölgesinde oturanlardan ve birkaç devlet görevlisinden bilgiler gelmesine rağmen Mau Mau örgütlenmesini bölgedeki diğer dini mezhepler gibi değerlendirmiş, tehdidi göz ardı etmiştir. Özel Birimin sorumlusu olan İstihbarat ve Güvenlik Müdürü, Vali ile doğrudan bir görüşmesi yapmamış, istihbarat değerlendirmesi yapmak ya da hükümete tavsiyelerde bulunmak gibi bir sorumluluğu da olmamıştır. 1952'de atanan yeni İstihbarat ve Güvenlik Müdürü T. W. Jenkins ile birlikte Mau Mau tehdidi daha fazla dikkate alınmış, örgütün hedefleri ve stratejisini içeren ilk istihbarat raporu Nisan 1952'de hazırlanmıştır.

Vali Mitchell'in görevinin bitmesinin ardından uzun süre yeni vali görevine başlayamamış, bu sürede göreve vekâlet eden Henry Potter durumun ciddiyetini anlamış olmasına rağmen olağanüstü hâl ilan edilmesi için gerekli cesareti gösterememiştir. 1952 Eylül'ünde görevine başlayan Vali Sir Evelyn Baring kısa bir süre içerisinde Kikuyu bölgesine gitmiş, dönüşünde ise durumun ciddiyetine istinaden derhal bir yazı hazırlayarak olağanüstü hâl ilan edilmesini talep etmiştir.

21 Eylül 1952'de olağanüstü hâlin ilan edilmesinin ardından ilk askeri birlikler sevk edilmiş, Kenya polisi tarafından Mau Mau örgütüne üye 81 kişi tutuklanmıştır. Mayıs 1952'de faaliyetlerin koordinesi için özel bir ekip kurulmuş, Mau Mau önde gelenleri için deliller toplanmış, eylemleri planlayanları kapsayan 20 kişilik listeden 19'u yakalanmıştır.

Özel Birimin istihbarat zafiyetleri nedeniyle örgüt liderleri hakkında yeterli bilgi elde edilememiş, siyasal liderlerden Jomo Kenyatta, Mau Mau ile kanıtlanmış bağlantıları olmadan tutuklanmış, bu durum halkın hükümete karşı tepkisini artırmıştır. Kenyatta'nın tutuklanması, Özel Birimin Mau Mau örgütünden daha çok siyasi figürlere yönelik istihbarat temin ettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Mevcut durum istihbarat teşkilatının ve faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması gerekliliğine işaret etmiştir.

Kasım 1952'de Güvenlik Servisi Genel Müdürü görevine atanan Sir Percy Sillitoe Valiye Özel Birimin yeniden yapılandırılması ve personel sayısının artırılması tavsiyesinde bulunmuş, Malaya modelinin Kenya'da uygulanmasını talep etmiş, tavsiyeleri kabul edilen Sillitoe tarafından siyasal ve güvenlik alanında istihbarat toplamak üzere Kenya İstihbarat Komitesi kurulmuştur. Kenya İstihbarat Komitesine Valilik İstihbarat Danışmanı başkanlık etmiş, komitede ayrıca Özel Birim Şefi, Kolluk Sekreteri, Doğu Afrika Komutanlığı temsilcileri, Afrika İşleri sorumluları görev almış. Malaya örneğinin aksine Kenya'da bir istihbarat şefi kadrosu açılmamıştır.

Londra'da da Kenya harekâtının Malaya'dan farklı yürütülmesine ilişkin yaygın bir kanaat mevcut olmuştur. Kasım 1952'de Valinin Malaya'ya benzer şekilde operasyonları koordine edecek bir Harekât Başkanı kadrosu açılması teklifine karşılık Londra Savaş Bürosu Kenya'daki durumun Malaya'dan farklı olduğu ve böyle bir kadroya ihtiyaç bulunmadığı cevabını vermiştir. Ancak durumun kötüye gittiğinin Londra Savaş Bürosu tarafından da anlaşılması üzerine Ocak 1953'de bu kadro açılabilmiştir.

Vali, Sillitoe'nun teklifi üzerine Özel Birim personeli başta Kikuyu olmak üzere sahaya gönderilmiş, Bölge İstihbarat Komiteleri kurulmuş, her bir bölge komitesi istihbarat toplamak, istihbaratı koordine etmek ve Eyalet İstihbarat Komitelerine periyodik raporlar göndermekle görevlendirilmiştir. Eyalet İstihbarat Komiteleri ise Kenya İstihbarat Komitesine raporlar göndermeye başlamıştır.

Mau Mau örgütüyle ilgili eylem ikaz istihbaratının Güvenlik Güçlerine dağıtımında ise nitelikli personel eksikliği nedeniyle aksaklıklar yaşanmıştır. Örneğin Kuzey Bölgesi Tugay Karargâhında ve bağlı taburlarına, göreve başlamalarından itibaren iki ay süreyle askeri istihbarat personeli tahsis edilememiştir.

1953 yılı başlarında Özel Birim münferit bir operasyonel istihbarat birimi teşkil etmiş, ayaklanmanın yaşandığı bölgelerde Müşterek Ordu-Polis Operasyonel İstihbarat Timleri (Joint Army Police Operational Intelligence Teams - JAPOIT) kurularak yerellerden oluşan Kenya Alayı personeli bu birimlere görevlendirilmiştir. İstihbarat açısından Kenya Alayı personelinin görevlendirilmesi, yerel dili, bölgeyi bilmeleri açısından önem arz etmiştir.

JAPOIT timlerinin kurulması operasyonel istihbarat kapasitesinin artırılması açısından bir gelişme olarak kabul edilse de sistem Özel Birim ve siyasal istihbarat gayretleri çerçevesinde yürütülmeye devam etmiştir. JAPOIT timlerinde yetersiz istihbarat eğitimi alan Özel Birim personeli ile kısa süreli operasyonel istihbarat kursu alan Kenya Alayı personelinin bulunması da zafiyet alanı oluşturmuştur. Çatışmaların giderek ve hızla artması, Mau Mau örgütü ile mücadele edecek güvenlik güçlerine verilmesi gereken operasyonel istihbarat ihtiyacını artırmıştır. Bu ihtiyaca binaen JAPOIT sisteminin de yetersiz kaldığı anlaşılmış, Temmuz 1953'de yedi ordu personeli istihbarat toplamak üzere Saha İstihbarat Subayı olarak Özel Birime görevlendirilmiştir. Kenya Alayı personeli ise Saha İstihbarat Subaylarını desteklemek üzere Saha İstihbarat Asistanı adı ile görevlendirilmiş, ancak bu sistem de beklenildiği gibi acil ihtiyaçlara hızlı cevaplar verememiştir. Hem Saha İstihbarat Subaylarını hem de Saha İstihbarat Asistanları etkin bir şekilde faaliyet göstermiş, Mau Mau üyelerini takip etmiş, saldırıları düzenleyen grupları tespit etmeye çalışmış, yakalananları sorgulamıştır.

Birleşik Krallık Hükümetinin Kenya harekâtında istihbarat açısından dönüm noktası 15 Ocak 1954'de Mau Mau liderlerinden, Çinli General olarak bilinen Waruhiu Itote'nin yakalanması olmuştur. 68 saat süren sorgusu süresince Çinli General komutası altındaki Mau Mau birlikleri hakkında detaylı bilgiler vermiş, verdiği bilgilerin güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu anlaşılmış, Mau Mau örgütü ile ilgili değerlendirmeler üç kat seviyesinde artış göstermiştir.

Ancak bu dönemde dahi istihbaratla ilgili sorunlar devam etmiştir. İstihbarat açısından başka bir problem sahası yakalanan on binlerce kişinin güvenlik soruşturmasından (screening) geçirilmesi gerekliliği ile ortaya çıkmıştır. Sayıları 64,000'i bulduğu belirtilen ve kamplara yerleştirilen Mau Mau şüphelisi "Başlıklı Adamlar" yöntemiyle soruşturmadan geçirilmiştir. Başlıklı Adamlar yöntemi; kimliklerinin gizlenmesi için başlarına başlık geçirilen Özel Birim haber elemanlarının önünden şüphelilerin sırayla geçirilmesi, şüphelinin birden fazla haber elemanı tarafından teşhis edilmesi halinde tutuklanması sistemine dayandırılmıştır.

Sonuç olarak; Kenya'da meydana gelen Mau Mau ayaklanması istihbarat faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde; Özel Birimin ayaklanmanın temel coğrafyası olarak sayılabilecek Kikuyu bölgesinde ayaklanma başlamadan önce bir haber ağı oluşturamadığı, operasyonel istihbaratın biriminin oldukça geç teşkil edilebildiği, yetişmiş istihbarat personeli sorununun Kenya harekâtında da görüldüğü, ayaklanma başlamadan önce sorunun ve ayaklanmanın olacağının istihbarat zafiyeti nedeniyle tespit edilemediği değerlendirilmektedir (Heather, 1990, ss.57-72).

3.3. Kuzey İrlanda Örneği

Birleşik Krallık'ın Kuzey İrlanda'da yürütmüş olduğu ayaklanmalara karşı koyma harekâtı çerçevesinde edinilebilecek büyük tecrübeler mevcuttur. Her ne kadar bu mücadele 1900'lü yılların başında başlasa da bu bölümde 1969'dan itibaren başlatılan PIRA ile mücadele ele alınacaktır.

1969 senesi yazında Kuzey İrlanda'da şiddet hızla yayılmıştır. Londonderry şehrinde Protestan gösterilerinin ardından büyüyen karışıklıklar Kuzey İrlanda Başbakanı James Chichester-Clark'ın İngiliz Ordusunu devreye sokmasına neden olmuştur. Wales Prensliği Yorkshire Alayının Kuzey İrlanda'ya sevk edilmesiyle, Birleşik Krallık askeri tarihinin en uzun süreli birlik sevki ve Bayrak Operasyonu (Operation Banner) başlamış olmuştur. İngiliz Ordusu, güvenliğin sağlanması görevini İrlanda Kraliyet Polisinden (Royal Irish Constabulary - RIC) devralmıştır.

İngiliz Ordusunun bölgeye intikalinin ardından temel problem bu harekatta uygulanabilecek güncel tecrübe birikimi olmayışı şeklinde ortaya çıkmıştır. Kuzey İrlanda'da meydana gelen olaylara karşı alınan tedbirlere en yakın tarihli harekât, İngiliz Ordusunun 1963-1967 yılları arasında icra ettiği Aden Harekâtı olmuştur. Bu nedenle, birçok İngiliz siyasetçiyle birlikte İngiliz Ordusunun da Kuzey İrlanda'daki durumu Aden'de meydana gelen olaylarla benzer kılma eğilimi görülmüştür. 1970'li yılların başında Birleşik Krallık Ordusu tarafından yayımlanan, Kuzey İrlanda'da yürütülen ayaklanmalara karşı koyma harekâtının değerlendirildiği bir araştırmada da bu harekâtın stratejik çerçevesinin yoğunluklu olarak Aden harekâtını örnek aldığı belirtilmiştir.

Birleşik Krallık Ordusunun stratejisi çerçevesinde Kuzey İrlanda'da sürdürülen ayaklanmalara karşı koyma harekâtında; yerel güvenlik güçlerinden İrlanda Ulster Bölgesi Komiserliği (Royal Ulster Constabulary - RUC) ve Ulster Savunma Alayı (Ulster Defence Regiment - UDR) ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu yapı ile birlikte, Ordunun kaynakları ve çatışma tecrübesi, RUC ve UDR'nin yerel bilgisiyle birleştirilmiş, bu güç artan şiddetin önlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yerel güvenlik güçleri araziyi ve toplumu dışarıdan gelen güçlere göre daha iyi bildiğinden istihbarat toplama görevi de bu şekilde teşkil edilmiş güçler için daha kolay olmuştur.

Ordu'nun bu dönemdeki istihbarat zafiyetiyle ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalarda; Ordu'nun diğer güvenlik güçlerinden de istihbarat toplamada sorunlar yaşadığı, askerlerin özellikle bölgeye ilk gelişlerinde polis güçlerinden istihbarat alamadıkları, ya da oldukça zayıf seviyede istihbarat edindikleri, RUC'un elinde bulunan dosyaların güncel olmadığı belirtilmiştir. Bu durum Mart 1972'de harekâtın Londra merkezli yürütüleceğine dair kararla daha da karmaşık bir hale gelmiş, yetki Kuzey İrlanda Meclisinden alınmış, istihbarat toplama yetkisi iç istihbarat teşkilatı MI5'a devredilmiştir. Bu dönemi anlatan çalışmalarda MI5'ın verdiği istihbarat eğitimlerinin oldukça yetersiz olduğu, teşkilatın Belfast'ta olan bitenle ilgili bilgisinin Nairobi'den daha az olduğu ifade edilmiştir.

1972'de şiddetin iyice tırmandığı ve yaklaşık 500 kişinin hayatını kaybettiği olaylar Kuzey İrlanda'da durumun ciddiyetini ortaya koymuş ve istihbarat gayretlerinin artırılması maksadıyla çok sayıda girişimde bulunulmuştur.

İrlandalı Cumhuriyetçilere karşı istihbarat iş birliği oldukça önem arz etmiş, kaynakların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için Kuzey İrlanda ve İngiliz istihbarat servislerinin iş birliği zorunlu görülmüştür. Bu dönemde Londra Hükümetine bağlı istihbarat teşkilatlarıyla yerel teşkilatlar arasında güven sorunu da yaşanmış, birimler birbirlerine güvenmediklerinden istihbarat paylaşımında da sorunlar yaşanmıştır.

1971 yılının ilk aylarında asker ve polislerden oluşan müşterek devriyeler teşkil edilmiş, müşterek devriyelerin temel görevinin terörist faaliyetler hakkında gerekli istihbaratı ve mahkeme sürecine esas teşkil edecek delilleri toplamak olduğu belirtilmiştir. RUC ve ordu birimlerinden teşkil edilen bu timler istihbarat paylaşımındaki sıkıntılar nedeniyle başarılı olamamış, 1971 Ağustos ayındaki yoğun tutuklama sürecinden sonra RUC bu teşkilattan ayrılmış, bu durum üzerine Ordu, Askeri Mukabele Kuvvetini (Military Reaction Force - MRF) kurmuş, MRF birlikleri istihbarat toplama ile görevlendirilmiştir (Sanders, 2011, ss. 232-238).

Kuzey İrlanda'da devam eden ayaklanmalara karşı koyma harekâtı süresince, ordu, polis ve istihbarat servislerinden çok sayıda birim istihbarat toplama faaliyetlerine dâhil olmuştur. Ayaklanmanın ilerleyen dönemlerinde MI5, MI6, Gizli İstihbarat Servisi gibi ulusal örgütler de bu bölgedeki ayaklanmaya karşı koyma harekâtına istihbarat katkısı sağlamaya çalışmışlardır. Yapılan bir çalışmada Kuzey İrlanda meselesinde, 1969 ile 1983 yılları arasında istihbarat faaliyetleriyle ilgili 20 farklı birimin kurulduğunu ya da var olan birimlerden doğduğunu ifade etmektedir. Bu kadar çok sayıda yeni oluşum teşkil edilmesine rağmen temel sorun istihbarat gayretlerinin koordine edilememesi olmuştur.

İstihbarat ile ilgili bir başka problem sahası, çok sayıda istihbarat biriminden yararlanılmak niyetiyle çıkılan yolda, imkân ve kabiliyetlerin bilinmemesi nedeniyle bu imkânlardan yararlanılamamış olmasıdır. Örneğin Kuzey İrlanda'da görevlendirilen Hava Kuvvetleri Özel Teşkilatının (Special Air Service – SAS) özel imkân ve kabiliyetleri, emir komutayı yürüten sıradan piyade subaylarının bu imkânları nasıl kullanacağını bilmemesi nedeniyle etkin bir şekilde kullanılamamıştır.

İstihbarata ilişkin bir başka problem sahası ise istihbarat paylaşımı konusunda yaşanmıştır. Örneğin PIRA'nın yeni patlayıcı yapımı teknikleri hakkında elde edilen istihbaratın diğer birimlerle paylaşılmaması çok sayıda zayiata neden olmuştur.

Başka bir problem sahası ise kısa süreli dönemlerle bölgeye gelen askerlerin polise güvenmek yerine kendi istihbarat ağlarını yaratmaya çalışmalarıdır. Güven problemi daha sonrasında başka bir safhaya evrilmiş, askeri birliklerin ürettiği istihbaratın polis teşkilatlarına gönderilmemesi için yüksek gizlilik dereceleri verilerek, polis birimleri devre dışı bırakılmıştır. Aynı kapsamda, asker ve polisin kendi istihbarat ağlarını oluşturmaya çalışması nedeniyle bazı kaynaklar hem askeri birliklere hem de polise aynı bilgiyi verir hale gelmiş, bu durumda farklı istihbarat birimleri aynı kaynaktan aldığı istihbarat bilgisinin teyit edildiğini düşünmüştür (Jackson, 2007, ss.74-77).

Sonuç olarak; Birleşik Krallık'ın Kuzey İrlanda sorunu öncesinde çok sayıda ülkede ayaklanmalara karşı koyma harekâtı düzenlemiş ve engin bir tecrübeye sahip olmasına rağmen bu sorunla mücadelede de istihbarat zafiyeti ile karşılaştığını, istihbarat sorununu çözebilmek maksadıyla çok sayıda önlem aldığını, istihbarat iş birliği ve koordinasyonunu artırıcı tedbirleri hayata geçirdiğini söylemek mümkün görülmektedir.

4. SONUÇ

Birleşik Krallık sömürgecilik döneminin sona ermesi ile birlikte, kontrolü altında bulundurduğu çok sayıda ve geniş coğrafyalarda otoritesine karşı gelen ayaklanmalarla yüz yüze gelmiştir. Çalışmada Birleşik Krallık'ın çok farklı coğrafyalardaki ayaklanmalara karşı nasıl mücadele ettiği incelenirken, özelinde ise bu mücadele içerisinde istihbarat faaliyetlerini nasıl yürüttüğü araştırılmıştır. Birleşik Krallık'ın ayaklanmalara karşı koyma uygulamaları çerçevesinde belki de en dikkat çekici hususun, söz konusu ülkelerde ayaklanma öncesinde emarelere rastlanılmamış olması ya da ayaklanmayla ilgili istihbarat birimlerince elde edilen istihbaratın yöneticiler tarafından göz ardı edilmiş / dikkate alınmamış olmamasıdır. Bu durum ayaklanmalara karşı koyma harekâtları çerçevesinde önleyici istihbaratın önemini, elde edilen her türlü bilginin mutlaka kullanılması ve değerlendirilmesi gerektiğini, ayaklanmaya yönelik her türlü emarenin hâkim otoriteye ve üst düzey yöneticilere iletilmesi gerektiğini, üst düzey yöneticilerin istihbarat değerlendirmelerini dikkate almalarının sağlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bir diğer husus ise Birleşik Krallık istihbarat örgütlenmesinin özellikle sömürge ülkelerinde oldukça zayıf olmasıdır. Ayaklanma hareketleri başladıktan sonra dahi istihbarat teşkilatlarının örgütlenmesinde yetersizliklerin görülmesi dikkat çekicidir. Ancak alınması gereken dersler kapsamına Birleşik Krallık'ın her ne kadar zayıf bir istihbarat yapılanmasına sahip olsa da zaman içerisinde bu teşkilatı desteklemeye ve güçlendirmeye çalışması dahası gelişen durumlar ve mücadelenin yürütüldüğü coğrafyanın özelliklerine uygun olarak teşkilat yapısını sürekli olarak değiştirmesidir.

İstihbarat yapılanması konusunda önemli görülen bir diğer husus ise farklı istihbarat teşkilatlarının aynı hedeflere yönlendirilebilmesi maksadıyla oluşturulan koordinasyon mekanizmalarıdır. İstihbarat teşkilatları arasındaki iş birliğini artırmak, bilgi paylaşımını çoğaltmak maksadıyla teşkilatlar arasında iş birliği mekanizmalarının oluşturulmasının büyük önemi haiz olduğu kıymetlendirilmektedir.

İstihbarat açısından bir diğer husus ise ayaklanmalara karşı koyma harekâtında yerel personelin kullanılmasına önem verilmesidir. Ayaklanmalara karşı koyma harekâtında önemli bir yere sahip olan insan istihbaratı çerçevesinde yerel dili bilen, halkın kültürü ve temel özellikleri hakkında bilgi sahibi yerel personelin kullanılmasının istihbarat toplama gayretlerini artıracağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Bulloch, G. (1996). Military doctrine and counterinsurgency: a British perspective. Parameters, 26(2), 4–16. Erişim Adresi: http://www.carlisle.army.mil/usawc/Parameters/96summer/bulloch.htm.

Charters, D. (2009). Counter-insurgency Intelligence: The Evolution of British Theory and Practice. Journal of Conflict Studies, 29, 55–74.

Demir, C.K. (2016). Ayaklanmalardan Terörizmle Mücadeleye Öğrenen Askeri Örgütler.Savunma Bilimleri Dergisi, 15(2), 107–136.

Demir, C.K. (2017). Ayaklanmalar ve ayaklanmalara karşı koyma kavramlar, stratejiler ve ülke tecrübeleri. Ankara. Nobel Yayınevi.

Hack, K. (1999). British intelligence and counter-insurgency in the era of decolonisation: The example of Malaya, Intelligence and National Security. Cilt 14, Sayı 2. ss.124-155. doi:10.1080/02684529908432542.

Heather, R.W. (1990). Intelligence and counter-insurgency in Kenya, 1952–56. Intelligence and National Security. Cilt 5, Sayı 3. ss. 57-83. doi: 10.1080/02684529008432063

Hughes, M. (2012). Introduction: British ways of counter-insurgency. Small Wars and Insurgencies, 23(4–5), 580–590. https://doi.org/10.1080/09592318.2012.709771.

Jackson, B.A. (2007). Counter insurgency intelligence in a long war: the British experience in Northern Ireland. Military Review, January February, ss.74-85.

Reis, B. C. (2011). The myth of British minimum force in counterinsurgency campaigns during decolonisation (1945-1970) içinde Journal of Strategic Studies (C. 34). https://doi.org/10.1080/01402390.2011.559028.

Sanders, A. (2011). Northern Ireland: The Intelligence War 1969–75. British Journal of Politics and International Relations. Vol 13, 230–248. doi: 10.1111/j.1467-856X.2010.00416.x.

UK Land Warfare Development Centre. (2017). Land Operations. Army Doctrine Publication, AC 71940.

---

[1] Atıf için: Bural, E. (2022). Birleşik Krallık Ayaklanmalara Karşı Koyma Doktrini Çerçevesinde İstihbarat. Erişim adresi: https://www.teram.org/Icerik/birlesik-krallik-ayaklanmalara-karsi-koyma-doktrini-cercevesinde-istihbarat-204

Erol Başaran BURAL